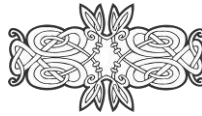

ЕКОНОМІКА І
УПРАВЛІННЯ НАРОДНИМ
ГОСПОДАРСТВОМ

ECONOMICS
AND MANAGEMENT
OF NATIONAL ECONOMY

УДК 621.31:332
JEL Classification Q48

Самоїленко Інна

к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту і адміністрування
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова
м. Харків, Україна

E-mail: samoylbox@gmail.com

ЕКОНОМІКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ МЕТОДИ РЕГУЛЮВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ

Анотація

Вступ. Зараз в Україні склалася парадоксальна ситуація, коли природні монополії, на послуги яких завжди є стабільний попит, виявилися збитковими і не мають необхідних ресурсів, щоб забезпечувати безперебійне, якісне та безпечне електропостачання для споживачів електричної енергії. Причини цього варто шукати в методах державного регулювання енергетичної сфери України (зокрема, в методах тарифного регулювання).

Методи. Під час реалізації завдань дослідження використовувались такі методи: аналіз і синтез, індукція та дедуція (під час проведення теоретичних узагальнень та формулювання висновків); системний підхід (при розкритті принципів та інструментарію впровадження стимулювального регулювання).

Результати. В роботі розглянуто механізми стимулювального регулювання, що спрямоване на ефективне регулювання мережевих компаній і недопущення встановлення останніми надміру високих тарифів, а також на створення у них стимулів до зниження витрат за збереження прийнятної якості мережевих послуг. Здійснено SWOT-аналіз впровадження стимулювального регулювання. Наголошено, що у разі використання методів стимулювального регулювання проводиться ув'язування певних фінансових стимулів із цільовими показниками ефективності компанії, які стосуються зниження витрат і підвищення якості надаваних послуг.

Перспективи. Визначено, що саме система тарифного регулювання в Україні виявилася недостатньо дієвою, тому вважаємо за доцільне основну увагу приділити саме аналізу механізму тарифного регулювання та наданню практичних рекомендацій щодо його удосконалення. Подальшого дослідження потребує питання розробки методологічної бази стосовно оцінювання якості послуг енергопостачальної компанії в межах регуляторного процесу.

Ключові слова: тариф, енергетичний ринок, система тарифного регулювання, стимулювання, мережева компанія.

Вступ.

Зараз в Україні склалася парадоксальна ситуація, коли природні монополії, на послуги яких завжди є стабільний попит, виявилися збитковими і не мають необхідних ресурсів, щоб забезпечувати безперебійне, якісне та безпечне електропостачання для споживачів електричної енергії. Причини цього варто шукати в методах державного регулювання енергетичної сфери України (зокрема, в методах стимулювального тарифоутворення): «... чи не найбільш вагомю, причиною зростання тарифів на продукцію природних монополій є недосконалість чинного механізму ціноутворення та цінового регулювання, основними виявами якого є незбалансованість

системи розрахунків за надані послуги та затратний механізм ціноутворення» [1]. Зазначене слугує на користь дослідження даної проблематики та зумовлюється тим, що стимулювальне тарифоутворення посідає вагомe місце у системі економічних відносин опосередковано позначаючись на якості життя й добробуті населення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

В останні роки посилився науковий інтерес в економічній науці до дослідження проблематики реформування національної енергетики, що викликано фундаментальними трансформаційними зрушеннями на енергетичному ринку України. Як свідчать наукові публікації [1-6] основними напрямками реформування енергетичної сфери є: лібералізація енергетичного ринку; імплементація європейського законодавства; реорганізація електроенергетичного ринку; поетапна ліквідація перехресного субсидіювання та вирівнювання цін на природний газ і електричну енергію; **впровадження стимулювального тарифоутворення (RAB-регулювання).**

Лише системна організація діяльності ринку електроенергії з урахуванням потреб суспільства, з визначенням регуляторних функцій держави та за активної участі споживача (як основного гравця на ринку електроенергії) може забезпечити певні результати. Такий погляд доводять у своїх працях практики та науковці [7-10].

Перехід до нової парадигми розвитку національної економіки потребує переосмислення та оновлення дієвих механізмів збалансованого впливу на діяльність енергетичного сектору, серед яких, поза будь-яким сумнівом, особлива роль належить стимулювальному регулюванню, яке забезпечує мотивацію до залучення інвестицій у розвиток та модернізацію електричних мереж, сприяє підвищенню галузевої конкуренції та зумовлює рівність дохідності та витрат енергетичних компаній.

Мета.

Мета статті полягає у поглибленні науково-методологічних засад та розробленні практичних рекомендацій щодо удосконалення енергетичної сфери України шляхом упровадження стимулювального регулювання, як чинника, який сприятиме залученню інвестицій у сферу електроенергетики та забезпечить енергокомпаніям стимули для ефективної роботи й надання якісних послуг споживачам.

Методологія дослідження.

Під час реалізації завдань дослідження використовувались такі методи: аналіз і синтез, індукція та дедукція (під час проведення теоретичних узагальнень та формулювання висновків); системний підхід (при розкритті принципів та інструментарію впровадження стимулювального регулювання).

Результати.

Останнім часом на багатьох електроенергетичних ринках спостерігається тенденція, яка пов'язана з переходом до стимулювального регулювання. Стимулювальне регулювання спрямоване на ефективне регулювання мережевих компаній і недопущення встановлення останніми надміру високих тарифів, а також на створення у них стимулів до зниження витрат за збереження прийнятної якості мережевих послуг. У 2013 році з метою запровадження з 1 січня 2014 року стимулювального тарифоутворення (RAB-регулювання) було прийнято ряд нормативно-правових актів. Однак, незважаючи на прийняті документи перехід на прогресивнішу економічну модель фактично не відбувся. Причина – Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП) встановила нульову ставку прибутковості.

Наведемо деяку статистику щодо діючих тарифів на електроенергію для споживачів України.

Із 2011 року в Україні для населення діють диференційовані тарифи на електроенергію, розмір яких залежить від обсягу її споживання та місця проживання споживачів. Залежно від обсягу споживання тарифи встановлювалися наступним чином: до 150 кВт·год на місяць, понад 150 кВт·год до 800 кВт·год, понад 800 кВт·год (для споживачів, які використовують кухонні електроплити: до 250 кВт·год на місяць, понад 250 кВт·год до 800 кВт·год, понад 800 кВт·год).

Із 1 квітня 2015 року НКРЕКП запровадила нові тарифи для населення, якими було встановлено такі обсяги споживання: до 100 кВт·год на місяць, понад 100 кВт·год до 600 кВт·год, понад 600 кВт·год (для споживачів, які використовують кухонні електроплити: до 150 кВт·год на місяць, понад 150 кВт·год до 600 кВт·год, понад 600 кВт·год) [11].

У порівнянні із 2014 роком, коли єдині тарифи для споживачів першого класу напруги підвищилися на 27,2% і досягли 103,21 коп / кВт·год (грудень до грудня), а для другого класу – на 21,9% і досягли 125,82 коп./ кВт·год, у 2017 році тарифи на кіловат-годину для побутового сектора підвищилися несуттєво. Наприклад, якщо у січні ціна кіловат-години для споживачів першого класу напруги Дніпропетровської області становила 1,39 грн, а другого – 1,63 грн, то до грудня ці цифри зросли до 1,41 і 1,64 грн, відповідно. Схожа динаміка спостерігається і в інших регіонах. У грудні діапазон роздрібних тарифів по областях коливався від 1,35 до 1,72 грн – для першого класу, і від 1,39 до 2,24 грн – для другого [12]. Тарифи для населення з 2014 року підвищилися на 10-30% залежно від категорії споживачів.

Відносна тарифна стабільність протягом 2016-2017 рр була зумовлена високою висхідною динамікою попередніх років. Зокрема, за період з 2010 по 2015 рік середньозважений тариф на електроенергію для промислових споживачів в Україні виріс з 0,598 грн до 1,31 грн за 1 кВт·год. Для порівняння – у 2016 році усереднений роздрібний тариф за кіловат-годину для середніх підприємств країн Європейського Союзу становив 8,14 євроцентів [13]. Тобто, на сьогоднішній день невеликі українські підприємства з аграрних областей (де тариф вищий, ніж в індустріальних) вже майже досягли європейського цінового рівня в оплаті електроенергії. І, що слід зауважити, тенденція щодо збільшення вартості електроенергії продовжується. Так, 27 грудня 2017 року НКРЕКУ підвищила прогнозу оптову ціну електроенергії на перший квартал 2018 року на 9,5% – до 1,49 грн, з подальшим її збільшенням в наступні три квартали ще на 6,1% – до 1,58 грн. Своє рішення НКРЕКП обґрунтовує інфляційною, курсовою і паливною складовими, підвищенням зарплат для енергетиків і, як наслідок, збільшенням ціни електроенергії для всіх генеруючих компаній і НЕК «Укренерго» [12].

Водночас Україна продовжує залишатися на європейському континенті країною з найнижчими енерготарифами для населення при середньостатистичній ціні кіловат-години для середніх домогосподарств в ЄС у 2016 році на рівні 20,5 євроцентів за 1 кВт·год (табл. 1).

Таблиця 1

Середні роздрібні тарифи для побутових споживачів, центів США/кВт год (без податків)*

Країни	Тарифи	Країни	Тарифи
Словаччина	16,9	Молдова	11,7
Чехія	15,3	Угорщина	10,8
Туреччина	15,0	Румунія	10,5
Португалія	14,8	Болгарія	9,8
Словенія	14,4	РФ	7,7
Греція	14,3	Сербія	5,9
Латвія	14,0	Білорусь	5,5
Хорватія	13,4	Україна (на 1.01.2014)	3,5
Польща	12,7	Україна (на 1.03.2015)	1,2*
Естонія	12,2		

*Джерело: [11]

**Примітка: за курсом 25 грн за 1 дол. США.

Пільгові тарифи діють для таких категорій: населення (купує електроенергію за адміністративно встановленим тарифом, який не враховує реальні складові структури ціни); підприємства, що постачають електроенергію для вуличного освітлення населених пунктів; міський електротранспорт; вугледобувні та феросплавні підприємства; суб'єкти, що реалізують інноваційні проекти. Рівень дотацій за цими категоріями споживачів, наприклад, у 2014 році досяг 40,8 млрд грн, що на 3,3 млрд грн більше, ніж у 2013 році.

На сьогодні в тарифах на електроенергію зберігається перехресне субсидування, коли завищені тарифи для промислових споживачів та юридичних осіб використовуються для перехресного субсидування тарифів для домогосподарств. Промислові споживачі, коштом яких проводиться субсидування, установлюване у вигляді доплати в тарифі, перекладають свої витрати на собівартість виробленої продукції, що, відповідно, опосередковано впливає на рівень інфляції. Компанії, що постачають електроенергію, зі свого боку, відчувають тиск інфляції й одночасне падіння платоспроможності споживачів. Перехресне субсидування домогосподарств (яке становить 30% електроенергії країни) не тільки негативно позначається на конкурентоспроможності промислових споживачів, а й послаблює стимулювання до енергозбереження.

Тим часом RAB-регулювання підвищило б інвестиційну привабливість галузі, знизило б рівень неплатежів в енергетиці та стимулювало б розвиток енергетичного ринку загалом і кожного учасника ринку електроенергії зокрема, особливо енергопостачальні компанії. У разі використання методів стимулювального регулювання проводиться ув'язування певних фінансових стимулів із цільовими показниками ефективності компанії, що стосуються зниження витрат і підвищення якості надаваних послуг. Як вже зазначалося, на багатьох електроенергетичних ринках спостерігається тенденція, пов'язана з переходом до стимулювального регулювання, а також від регулювання «за фактом» до попереднього регулювання або попереднього регулювання з елементами регулювання «за фактом».

Регулювання «за фактом» означає, що рішення про включення мережевих витрат до тарифної бази приймається після того, як такі витрати були зроблені. У разі попереднього регулювання регулятор заздалегідь вирішує, які витрати допускаються. Сьогодні зазначені підходи в чистому вигляді застосовуються вкрай рідко: здебільшого частина питань регулювання вирішується завчасно, а інша частина – «за фактом».

У межах стимулювального регулювання застосовують три основні підходи до регулювання мережевих тарифів:

- регулювання на підставі встановлення граничної суми виручки або цін мережевої компанії (revenue / price cap regulation);
- регулювання за еталонними показниками (yardstick regulation або yardstick competition);
- регулювання за методом розподілу прибутків і збитків (sliding scale).

Регулювання на підставі граничних значень виручки або цін є основним методом стимулювального регулювання, що широко застосовується в багатьох країнах (Німеччина, Норвегія, Данія, Туреччина, Словаччина, Румунія тощо).

Регулювання з використанням граничної виручки передбачає, що виручка в році t протягом періоду регулювання здебільшого визначається за формулою:

$$R_t = (1 + RPI - X) \times R_{t-1}, \quad (1)$$

де R_t – виручка в році t ; RPI – індекс споживчих цін; X – фактор підвищення продуктивності; R_{t-1} – виручка в попередньому році.

У разі регулювання за граничними цінами ціна в році t протягом періоду регулювання переважно розраховується за формулою:

$$P_t = (1 + RPI - X) \times P_{t-1}, \quad (2)$$

де P_t – ціна в році t ; RPI – індекс споживчих цін; X – фактор підвищення продуктивності; P_{t-1} – ціна в попередньому році.

У деяких країнах (наприклад, у Норвегії й Данії) граничні значення виручки розраховуються регуляторами щорічно.

Мережева компанія вільна у визначенні тарифів на мережеві послуги за умови, що її виручка/ціни не перевищать установлених регулятором граничних значень. Якщо виручка/ціни перевищать установлені регулятором граничні значення, суму перевищення необхідно повернути споживачам у наступному періоді регулювання. Якщо регульована компанія протягом періоду регулювання зможе забезпечити скорочення своїх витрат, то отримана нею фінансова вигода буде її доходом.

Використання граничних значень виручки або цін часто поєднується з бенчмаркінгом – зіставленням показників діяльності компанії з еталонним рівнем або показниками діяльності порівнянних компаній.

Регулювання за методом розподілу прибутку і збитків передбачає визначення регулятором цільового рівня прибутку мережевої компанії. Якщо результати роботи мережевої компанії виявилися кращими за цільові, то суму перевищення необхідно розділити зі споживачами. Якщо результати роботи компанії виявилися гіршими за цільові, то отримані мережевою компанією збитки також необхідно розділити зі споживачами. Головне завдання цієї моделі регулювання – «справедливий» розподіл прибутку і ризиків між мережевою компанією і споживачами. Розподіл прибутку між мережевою компанією і споживачами зазвичай проводиться шляхом коригування необхідної валової виручки в наступному періоді регулювання.

Розрахунок необхідної валової виручки мережевих компаній.

Ключовим моментом стимулювального регулювання є визначення необхідної валової виручки (НВВ) мережевої компанії – суми, необхідної та достатньої для покриття витрат мережевої компанії й забезпечення обґрунтованого прибутку на вкладений капітал.

Здебільшого розрахунок НВВ мережевих компаній ґрунтується на регульованій базі інвестованого капіталу (RAB). Водночас трапляються варіанти регулювання, які не мають безпосереднього зв'язку з RAB (Німеччина, Іспанія).

НВВ на підставі RAB здебільшого розраховується як сума дозволених операційних витрат, доходу на вкладений капітал і амортизації. Дохід на вкладений капітал, зі свого боку, розраховується як похідна RAB і дозволеної ставки прибутковості на вкладений капітал.

З набуттям членства в Енергетичному Співтоваристві, Україна отримала можливість активно використовувати передовий досвід ЄС [2]. Механізми стимулювального регулювання дуже поширені в Європі. В Україні упровадження RAB-регулювання передбачене Угодою про асоціацію України з ЄС в частині імплементації Директиви 2009/72/ЄС, а також Енергетичною стратегією України до 2035 р.

На даний час чинна система тарифного регулювання «витрати плюс» побудована так, що у виробників і власників енергетичної інфраструктури немає стимулів до скорочення операційних витрат і модернізації генерувального та мережевого устаткування. «Фінансування електроенергетики за допомогою регульованих тарифів перекладає весь інвестиційний ризик на споживачів електроенергії, зменшує їх власні інвестиційні можливості з модернізації виробництва. Як наслідок, немає стимулів до енергозбереження, подолання економічного спаду і відновлення конкурентоспроможності української промисловості в цілому та електроенергетики зокрема», наголошують автори роботи [1, с. 91].

За допомогою методології SWOT-аналізу визначимо сильні та слабкі сторони упровадження стимулювального регулювання, його можливості та загрози.

Сильні сторони. Для споживачів електричної енергії та економіки України загалом впровадження стимулювального регулювання дасть змогу забезпечити створення привабливого інвестиційного клімату для залучення приватних інвестицій, підвищення якості та надійності електропостачання та підвищення ефективності операційної діяльності обленерго шляхом зниження неефективних операційних витрат і повернення споживачам частини досягнутої вигоди

(економії) у вигляді відповідного зниження тарифів.

Переваги для енергопередавальних і енергопостачальних компаній – зменшення втручання регулятора в операційну діяльність, збереження вигід (досягнутої економії) внаслідок підвищення ефективності діяльності в розпорядничьких заходах підприємства і, головне, забезпечення необхідного обсягу фінансування інвестиційних програм шляхом залучення акціонерного та позикового капіталу.

Для потенційних інвесторів істотно знизяться ризики, зокрема в разі вкладання коштів в активи підприємств галузі, оскільки гарантований тарифом дохід на вкладений капітал дозволить їм повертати свої кошти й отримувати прибуток. Для концесіонерів, орендарів, керівників підприємств, кредиторів і прямих інвесторів, однак, посилиться контроль за виконанням ними власних зобов'язань. Крім того, у тарифі буде закладатися ставка норми прибутковості на інвестований капітал, визначена Національною комісією. Вона буде невисокою й варіюватиме в діапазоні 12-15%.

Слабкі сторони (недоліки): варто зауважити, що в межах цієї методики неможливий відпуск ресурсів за економічно необґрунтованими тарифами. Стимульовальне регулювання починає оптимально працювати, коли компанія має обґрунтовані тарифи, які дають їй змогу покрити постійні витрати, змінні витрати та інвестувати в розвиток. Сьогодні інвестиційний складник у тарифі взагалі не передбачений. До того ж часто врахованими є тільки змінні складові, наприклад, енергоресурси зовсім не закладені в постійні витрати.

Крім того, максимізація прибутку за рахунок надмірного скорочення витрат може спричинити погіршення стану виробничого обладнання, тому необхідний відповідний контроль з боку регулюючого органу.

Ще однією проблемою залишається фактична відсутність контролю якості. В Україні затверджені стандарти ведення юридичної практики, проте процедура їхнього дотримання вкрай бюрократизована.

У країнах Європейського Союзу контроль за якістю послуг здійснюють галузеві регулятори, служби санітарно-епідеміологічного нагляду. Споживачеві достатньо написати скаргу, щоб була ініційована відповідна перевірка. Штрафи за зриви стандартів якості, зафіксованих у ліцензійних умовах підприємств, вкрай високі. Крім того, підприємства – постачальники і виробники послуг, регулярно проходять фінансовий незалежний аудит і, в разі виявлення завищень у витратах, споживач може розраховувати на компенсацію.

Можливості: упровадження стимульовального тарифоутворення сприятиме залученню інвестицій у сферу електроенергетики та забезпечить енергокомпаніям стимули для ефективної роботи й надання якісних послуг споживачам. Саме такими є результати світового досвіду. Лідери – країни ЄС здійснили перехід до стимульовального регулювання понад 20 років тому. Так, Великобританії за 15 років вдалося вдвічі скоротити витрати електророзподільних компаній і тарифи на передачу електроенергії. У Румунії знос активів зменшився з 75% до 48% протягом 2004–2011 років.

Загрози: зважаючи на величезну кредиторську заборгованість підприємств, знос мереж і основних фондів, доречно припускати, що природні монополісти ще не скоро зможуть відмовитися від фінансової підтримки держави. Крім того, за встановлення довгострокових тарифів можливі суттєві помилки в прогнозах інфляції, інвестиційних витрат. Водночас підприємствам буде складно залучити довгострокові кредити з низькою ставкою прибутковості без застави.

Висновки і перспективи.

1. Аналіз існуючого тарифного стану на електроенергетичному ринку країни дав змогу з'ясувати, що в електроенергетичному секторі, на тлі обмеженої платоспроможності споживача, триває процес перманентного зростання тарифів. Роздрібні тарифи на електричну енергію для побутових споживачів електроенергії є фіксованими на всій території України та встановлюються державним регулятором в особі НКРЕКП. Тарифи для промислових споживачів майже не

відрізняється від розміру роздрібних тарифів для промислових споживачів країн ЄС. Подальше підвищення тарифів на тлі загальноекономічної рецесії у державі може призвести до зростання заборгованості за спожиту електроенергію, що вкрай негативно відобразиться на соціально-економічному розвитку країни.

Дослідження існуючих теоретико-методичних підходів до визначення моделі RAB-регулювання, дозволило визначити цю модель як механізм, який сприяє поліпшенню якості послуг, підвищує надійність енергопостачання, зміцнює безпеку енергетичної інфраструктури та забезпечує необхідний обсяг послуг за утримання тарифу на прийнятному рівні.

Слід зазначити, що у схемі стимулювального тарифоутворення споживач має знати базові показники, із яких складається тариф, а наскільки обґрунтованими є всі показники – завдання регулятора, який має бути арбітром між споживачем і монополістом, що, у свою чергу, потребує публічного обговорення структури тарифів на електроенергію для споживачів, у тому числі, для населення. Водночас регулятору варто приділити значну увагу формуванню довіри до своєї роботи, зокрема через спілкування зі споживачами за допомогою мас-медіа.

Враховуючи той фактор, що система тарифного регулювання в Україні виявилася недостатньо дієвою, основну увагу доцільно приділити аналізу механізму ціноутворення на електроенергію (з урахуванням інтересів усіх учасників ринку) та наданню практичних рекомендацій щодо його удосконалення. Уваги потребує і питання розробки методологічної бази оцінювання якості послуг енергопостачальної компанії в межах регуляторного процесу.

Список використаних джерел

1. Базилевич В.Д., Филук Г.М. Природні монополії. Київ, 2006. 367 с.
2. Реформа енергетики: Оцінка основних ініціатив. URL: http://icps.com.ua/assets/uploads/images/files/verstka_er.pdf (дата звернення 22.12.2017)
3. Будниченко Ю. Реформування тарифної політики України на шляху вступу до Енергетичного співтовариства Європи. *Економіка України*. 2010. №5. С. 84-95.
4. Оцінка впливу Угоди про асоціацію/ЗВТ між Україною та ЄС на економіку України : наукова доповідь. URL: http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2013/06/N_dop_Ostashko14.pdf (дата звернення 13.10.2017)
5. Рогов В.Ю. Институциональные аспекты энергосберегающих инвестиций и тарифообразования в жилищно-коммунальном хозяйстве. *Известия ИГЭА*. 2014. № 4 (96). С. 80-90.
6. Комитет по тарифам и ценообразованию ЭППА: Оценка эффективности Энергораспределительных компаний. Тематический доклад 2004. URL: <http://www.erranet.org/> (дата звернення 29.12.2017)
7. Reketye G., Tertztyanszky T. In Hungary, Customers Rate Their Electricity Distribution, Transmission & Distribution. July, 2002. Vol. 54. No. 7
8. Tertztyánszky Tibor. Methods and Procedures Requirements for Monitoring and Improvement of Supply Quality in Hungary, Quality and Security of Electric Power Delivery Systems, CIGRÉ/IEEE PES International Symposium. Paper No. 311. October 2003. URL: <http://www.mekh.hu/gcpdocs/200312/pid20658tt.pdf> (дата звернення 29.12.2017).
9. Council of European Energy Regulators Working Group on Quality of Electricity Supply September 2003 Second Benchmarking Report on Quality of Electricity Supply. URL: https://www.autorita.energia.it/allegati/pubblicazioni/volume_c eer2.pdf (дата звернення 18.09.2017)
10. Cost Benchmarking in Energy Regulation in European Countries. URL: http://www.wik.org/fileadmin/Studien/2011/Cost_benchmarking_in_energy_regulation_in_European_countries.pdf (дата звернення 20.10.2017)
11. ДТЕК 2014. Інтегрований звіт. URL: http://svb.ua/sites/default/files/2014_annual-report2014-ua.pdf (дата звернення 29.01.2018)
12. Підсумки-2017: електроенергія перетворюється на дороге задоволення. URL: <https://mind.ua/publications/20180112-pidsumki-2017-elektroenergiya-peretvoryuetsya-na-doroge-zadovolennya> (дата звернення 29.01.2018)
13. Золотий кіловат: як позначиться енергореформа на ціні електроенергії. URL: <https://mind.ua/publications/20178880-zolotij-kilovat-yak-poznachitsya-energoreforma-na-cini-elektroenergiyi> (дата звернення 29.01.2018)

Статтю отримано: 01.02.2018 / Рецензування 04.03.2018 / Прийнято до друку: 21.03.2018

Inna Samoilenko

PhD. (in Economics), Associate Professor, Associate Professor
Department of Management and Administration
O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv
Kharkiv, Ukraine
E-mail: samoylbox@gmail.com

ECONOMIC-ORGANIZATIONAL METHODS OF THE UKRAINIAN ENERGY SPHERE REGULATION

Abstract

Introduction. Nowadays we have a paradoxical situation in Ukraine where natural monopolies, for which there is always a stable demand, have proved to be unprofitable and suffer lack of resources to provide uninterrupted, high-quality and safe electricity for electric energy consumers. The reasons for this should be sought in the methods of state regulation of Ukrainian energy sector (in particular, in the methods of tariff regulation).

Methods. The following methods are used during the research for the fulfillment of such tasks: analysis and synthesis, induction and deduction (for theoretical generalizations and formulation of conclusions); the system approach (when disclosing principles and tools for implementing incentive regulation).

Results. The mechanisms of stimulating regulation aimed at the effective regulation of network companies are considered in the paper and the prevention of the excessively high tariffs establishment, as well as the creation of incentives for such companies to reduce costs of maintaining an acceptable quality of network services. The SWOT analysis of the stimulatory regulation implementation is carried out. It was emphasized that in the case of incentive regulation methods using, it is necessary to link certain financial incentives with the target indicators of the company efficiency, which are related to lowering costs and improving the quality of the services provided.

Discussion. It was determined that it is namely the system of Ukrainian tariff regulation that is not sufficiently effective, therefore we consider it expedient to focus on analyzing the mechanism of tariff regulation and providing practical recommendations for its improvement. Further research requires the development of a methodological framework for assessing the quality of energy supply services within the regulatory process.

Keywords: tariff, energy market, tariff regulation system, stimulation, network company.

References

1. Bazylevych, V.D., & Fyljuk, G.M. (2006). *Pryrodni monopolii* [Natural monopolies]. Kyiv, Ukraine.
2. Reforma energetyky: Ocinka osnovnyh iniciativ. <http://icps.com.ua>. Retrieved from http://icps.com.ua/assets/uploads/images/files/verstka_er.pdf.
3. Budnychenko, Ju. (2010). Reformuvannya taryfnoi polityky Ukrainy na shljahu vstupu do Energetychnogo spivtovarystva Jevropy [Reforming of tariff policy of Ukraine on the way of the accession to Power community of Europe]. *Ekonomika Ukrainy* [Ukraine economy], 5, 84-95.
4. Ocinka vplyvu Ugody pro asociaciju ZVT mizh Ukrainoju ta JeS na ekonomiku Ukrainy: naukova dopovid. <http://ief.org.ua>. Retrieved from http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2013/06/N_dop_Ostashko14.pdf.
5. Rogov, V.Ju. (2014). Institucionalnye aspekty jenergosberegajushhijh investicij i tarifoobrazovanija v zhilishhno-kommunalnom hozjajstve [Institutional aspects of the power preserving investments and tariff setting in housing and communal services]. *Izvestija IGEA* [Izvestiya IGEA], 4 (96). 80-90.
6. Komitet po tarifam i cenoobrazovaniju JeRRA: Ocenka effektivnosti Energoraspreditel'nyh kompanij. Tematicheskij doklad 2004. <http://www.erranet.org>. Retrieved from <http://www.erranet.org>.
7. Rekettye G., & Tersztjanszky T. In Hungary, Customers Rate Their Electricity Distribution, Transmission & Distribution. July, 2002. Vol. 54. No. 7
8. Tersztjanszky Tibor. Methods and Procedures Requirements for Monitoring and Improvement of Supply Quality in Hungary, Quality and Security of Electric Power Delivery Systems, CIGRÉ/IEEE PES International Symposium. Paper No. 311, October 2003. <http://www.mekh.hu>. Retrieved from <http://www.mekh.hu/gcpdocs/200312/pid20658tt.pdf>
9. Council of European Energy Regulators Working Group on Quality of Electricity Supply September 2003 Second Benchmarking Report on Quality of Electricity Supply. <https://www.autorita.energia.it>. Retrieved from https://www.autorita.energia.it/allegati/pubblicazioni/volume_ceer2.pdf.
10. Cost Benchmarking in Energy Regulation in European Countries. <http://www.wik.org>. Retrieved from

http://www.wik.org/fileadmin/Studien/2011/Cost_benchmarking_in_energy_regulation_in_European_countries.pdf
11. DTEK 2014. Integrovanyj zvit ДТЕК. <http://svb.ua>. Retrieved from http://svb.ua/sites/default/files/2014_annual-report2014-ua.pdf.

12. Pidsumky-2017: elektroenergija peretvorjuetsja na doroge zadovolennja. <https://mind.ua>. Retrieved from <https://mind.ua/publications/20180112-pidsumki-2017-elektroenergiya-peretvoryuetsya-na-doroge-zadovolennya>.

13. Zolotyj kilovat: jak poznachytsja energoreforma na cini elektroenergii. <https://mind.ua>. Retrieved from <https://mind.ua/publications/20178880-zolotij-kilovat-yak-poznachytsya-energoreforma-na-cini-elektroenergiyi>.

Received: 02.01.2018 / Review 03.04.2018 / Accepted 02.21.2018

